

Gmach Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”

Willa Holzerów i Gmach Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół", ob. Teatr im. Wandy Siemaszkowej (lata 90-te)

Willa Holzerów i Gmach Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół", ob. Teatr im. Wandy Siemaszkowej (obecnie)

Gmach Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, ob. Teatr im. Wandy Siemaszkowej wybudowany został wkrótce po powołaniu rzeszowskiej agencji Towarzystwa powstałego w mieście w 1886 r. Za inicjatora budowy uważa się pierwszego prezesa rzeszowskiego „Sokoła” – Wiktora Zbyszewskiego. Pierwsze koncepcyjne projekty budowli opracowali rzeszowscy architekci Kazimierz Hołubowicz i Ludwik Holzer, ostatecznie jednak do realizacji przyjęto projekt rzeszowskiego architekta Albina Zagórskiego. Autorstwo architektonicznej dekoracji fasady budynku badacze przypisują Franciszkowi Skowronowi, który swoją propozycję określał jako dekorację w „stylu norymberskim”. Budowę siedziby „Sokoła” rozpoczęto w 1890 r., a ukończono przed 1895 r. Wewnątrz mieściły się: sala widowiskowa, sala zebrań i szkoleń, sala gimnastyczna, biura i magazyny. Obok budynku przygotowano plac ćwiczeń (który w pocz. XX w. pełnił też funkcję stadionu sportowego) oraz pozostawiono resztę stawu, na którym w zimie urządzano lodowisko. Budynek o symetrycznej elewacji frontowej, podkreślonej pośrodku ryzalitem ozdobiony został charakterystyczną dekoracją architektoniczną, w której wyróżniała się bogata attyka nawiązująca do renesansowo-manierystycznej stylistyki. Attyka nad ryzalitem udekorowana została kartuszem i zwieńczona figurą kamiennego orła. Budynek usytuowany został przy ówczesnej ulicy Krakowskiej obok willi Holzerów, wzniesionej w 1888 r. wg proj. Ludwika Holzera (obecnie także siedziba teatru).

W 1935 r. budynek został przebudowany (wykonane prace dotyczyły przekształceń wnętrza gmachu i jego otoczenia). Tuż po wojnie na przełomie 1945 i 1946 r. obiekt przekazany został w użytkowanie teatrowi.

Teatr im. Wandy Siemaszkowej to pierwszy profesjonalny teatr dramatyczny w Rzeszowie, został założony w 1944 roku jako Teatr Narodowy. Pod kierownictwem wybitnej aktorki i reżyserki - Wandy Siemaszkowej debiutują na jego scenie tak znakomici artyści jak: Kazimierz Dejmek, Adam Hanuszkiewicz, Ignacy Machowski. W tym budynku miało miejsce inne, ważne, historyczne wydarzenie: w 1895 roku zostało założone Stronnictwo Ludowe, pierwsza w Polsce partia chłopska.

Teatr dysponuje dwoma scenami, na które przygotowuje 7-9 premier w sezonie. Ze względu na fakt, iż Teatr rzeszowski jest jedynym

z nielicznych teatrów dramatycznych działających na terenie województwa, jego repertuar stara się uwzględnić gusty i potrzeby wielu grup społecznych, prowadząc ze swoją publicznością nieustający dialog. Wystawiana jest klasyka polska, obca, dramat współczesny oraz literatura dziecięca. Inscenizując Szekspira, Moliera, Calderona, Dostojewskiego, Bułhakowa, Steinbecka, Wyspiańskiego czy Witkacego, teatr nie unika także farsy, np.: Ayckebourne'a czy Frayn'a.

Rzeszowski teatr realizuje trzy edycje festiwalowe: o zasięgu międzynarodowym – Biennale Plakatu Teatralnego oraz jest organizatorem dwóch ogólnopolskich przeglądów teatralnych – Rzeszowskich Spotkań Teatralnych (od 2014 roku w formule Festiwal Nowego Teatru) i Rzeszowskich Spotkań Karnawałowych. Dzięki nim przez deski rzeszowskiej sceny przechodzą w każdym sezonie dziesiątki najwybitniejszych polskich aktorów grających w spektaklach wybitnych reżyserów z takich teatrów jak: Stary z Krakowa, Wybrzeże z Gdańska, Współczesny, Ateneum czy Powszechny z Warszawy. Rzeszowskim Spotkaniom Teatralnym towarzyszy Międzynarodowe Biennale Plakatu Teatralnego oraz Biennale Sztuki Komputerowej, a także Biennale Sztuki Teatralnej Galerii Foyer, w której prezentowali swe prace tak znakomici twórcy jak: m.in. Jerzy Mleczko, Janusz Stanny czy Józef Wilkoń.

Osobną formę działalności Teatru jest praca edukacyjna, w której aktorzy rzeszowskiej sceny, poprzez programy teatralne dla dzieci i młodzieży, przygotowują od najmłodszych lat przyszłych widzów teatralnych. Współpraca teatru z instytucjami dobroczynnymi zaowocowała także wystawami oraz aukcjami prac najwybitniejszych polskich malarzy, grafików, rzeźbiarzy i rysowników.